

Briselē, 2026. gada 8. aprīlī
(OR. en)

17037/25
ADD 1

**Starpiestāžu lieta:
2023/0226 (COD)**

**AGRI 736
AGRILEG 210
ENV 1429
PI 233
CODEC 2178**

PADOMES PASKAIDROJUMA RAKSTA PROJEKTS

Temats: Padomes nostāja pirmajā lasījumā, lai pieņemtu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu par augiem, kas iegūti ar noteiktiem jauniem genomikas paņēmieniem, un to produktiem, un ar kuru groza Regulu (ES) 2017/625 – Padomes paskaidrojuma raksta projekts

I. IEVADS

1. Komisija 2023. gada 5. jūlijā pieņēma tiesību akta priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par augiem, kas iegūti ar noteiktiem jauniem genomikas paņēmieniem (JGP), kā arī par pārtiku un barību, kas satur šādus augus, sastāv vai ir ražota no tiem ¹. Minēto priekšlikumu 2023. gada 6. jūlijā iesniedza Padomei.
2. Priekšlikuma pamatā ir Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 43. pants, 114. pants un 168. panta 4. punkta b) apakšpunkts (parastā likumdošanas procedūra).

¹ 11592/23 + ADD 1.

3. Ir notikusi apspriešanās gan ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju (EESK), gan ar Reģionu komiteju (RK). EESK sniedza atzinumu 2023. gada 26. oktobrī ². RK sniedza atzinumu 2024. gada 17. aprīlī ³.
4. Eiropas Parlamentā vadošā atbildīgā komiteja ir Vides, klimata un pārtikas nekaitīguma komiteja (ENVI), savukārt Lauksaimniecības un lauku attīstības komiteja (AGRI) ir iesaistīta. *Jessica Polfjārd* kundze (*PPE*, *Zviedrija*) ir atkārtoti iecelta par referenti. Parlaments 2024. gada 24. aprīlī pieņēma savu nostāju pirmajā lasījumā ⁴.
5. Priekšlikums un attiecīgais ietekmes novērtējums tika iesniegti Ģenētisku lauksaimniecības resursu un lauksaimniecības inovācijas jautājumu darba grupas (Lauksaimniecības inovācija) 2023. gada 10. jūlija sanāksmē. Darba grupa turpināja izskatīt priekšlikumu 16 papildu sanāksmēs Spānijas, Beļģijas, Ungārijas un Polijas prezidentūru laikā.
6. Pastāvīgo pārstāvju komiteja 2025. gada 14. martā vienojās par prezidentvalsts pilnvarojumu sākt sarunas ar Eiropas Parlamentu ⁵. Pamatojoties uz to, notika sarunas ar Eiropas Parlamentu un Komisiju, lai panāktu agrīnu otrā lasījuma vienošanos. Pastāvīgo pārstāvju komiteja 2025. gada 12. novembrī sniedza prezidentvalstij iespēju izmantot elastību galvenajos neatrisinātajos jautājumos ⁶.
7. Polijas un Dānijas prezidentūru laikā 2025. gada 6. maijā, 14. oktobrī, 13. novembrī un 3. decembrī notika dialogi. Abi likumdevēji pēdējā dialogā panāca vispārēju provizorisku vienošanos. Pēc tam minētā vienošanās tika konsolidēta kompromisa teksta galīgajā redakcijā.

² 14926/23.

³ 9226/24.

⁴ 10952/24.

⁵ 6426/25.

⁶ 14579/25.

8. Pastāvīgo pārstāvju komiteja 2025. gada 19. decembrī analizēja kompromisa teksta galīgo redakciju un apstiprināja vienošanos par to ⁷.
9. Eiropas Parlamenta ENVI komiteja 2026. gada 28. janvārī balsojumā atbalstīja kompromisa teksta galīgo redakciju. ENVI komitejas priekšsēdētājs 2026. gada 28. janvārī nosūtīja vēstuli Pastāvīgo pārstāvju komitejas priekšsēdētājam ⁸, kurā norādīja – ja Padome nosūtīs Eiropas Parlamentam savu nostāju, par kādu panākta vienošanās un ko pārskatīs juristi lingvisti, viņš ieteiks plenārsēdei Parlamenta otrajā lasījumā pieņemt Padomes nostāju bez grozījumiem. Vēstulei pievienotais teksts atbilst tekstam, kuru Pastāvīgo pārstāvju komiteja atbalstīja 2025. gada 19. decembrī.

II. MĒRKIS

10. Kopš 2001. gadā tika pieņemti spēkā esošie ES tiesību akti par ģenētiski modificētiem organismiem (ĢMO), ir panākts ievērojams progress tādu jaunu genomikas paņēmieni (JGP) izstrādē, kas ļauj veikt mērķtiecīgākas, precīzākas un ātrākas augu ģenētisko īpašību izmaiņas salīdzinājumā ar tradicionālās selekcijas paņēmieniem.
11. Priekšlikuma mērķis ir dot iespēju ES lauksaimniecības pārtikas nozarei sniegt ieguldījumu Eiropas zaļā kursa, stratēģijas “No lauka līdz galdam” un Biodaudzveidības stratēģijas inovācijas un ilgtspējas mērķu sasniegšanā un uzlabot nozares konkurētspēju, vienlaikus saglabājot augstu veselības un vides aizsardzības līmeni.

⁷ 16659/25, 16660/25.

⁸ 6131/26.

III. PADOMES NOSTĀJA PIRMAJĀ LASĪJUMĀ – ANALĪZE

12. Padomes nostājā pirmajā lasījumā ir šādi galvenie elementi, par kuriem abi likumdevēji ir panākuši vienošanos.
13. Ir saglabāta Komisijas priekšlikuma **vispārējā struktūra**, nošķirot divas dažādas JGP augu kategorijas.
14. 1. kategorija ietver JGP augus, kas ir līdzvērtīgi tradicionālajiem augiem, t. i., ar JGP ieviestā ģenētiskā modifikācija varētu rasties arī dabiski vai tikt iegūta tradicionālās selekcijas ceļā. Uz šādiem augiem attiecas verifikācijas procedūra, kurā valsts kompetentā iestāde vai Komisija nosaka, vai tie patiešām ir līdzvērtīgi tradicionālajiem augiem. Pēc apstiprināšanas 1. kategorijas JGP augi tiek atbrīvoti no ĢMO tiesību aktu prasībām.
15. 2. kategorijā ietilpst JGP augi ar sarežģītākām modifikācijām, kas nesatur svešu DNS. Uz šādiem augiem attiecas paziņošanas procedūra vai atļaujas piešķiršanas procedūra saskaņā ar ĢMO tiesību aktiem. Atšķirībā no ģenētiski modificētiem augiem, kas satur svešu DNS, 2. kategorijas JGP augiem piemēro ierobežotas atkāpes no ĢMO tiesību aktiem. Proti, riska novērtēšanas un uzraudzības prasības ir elastīgākas, un tās var pielāgot atbilstoši augu riska profilam.
16. Attiecībā uz 1. kategorijas JGP augu un tradicionālo augu **līdzvērtības kritērijiem** tiek saglabāti gan Parlamenta pilnvarojuma, gan Padomes pilnvarojuma galvenie elementi. Minētie elementi ietver ģenētisko modifikāciju veidus, noteiktu modifikāciju izmēra ierobežojumu, kā arī ģenētisko modifikāciju skaita ierobežojumus katrā proteīnu kodēšanas sekvencē un katrā augā. Lai atspoguļotu augu genomu sarežģītību, katra auga kopējā robežvērtībā ir ņemts vērā hromosomu komplektu skaits.

17. Papildus tradicionālo augu līdzvērtības kritērijiem jaunā regulas pielikumā negatīva pazīmju saraksta (jeb pazīmju izslēgšanas saraksta) veidā ir ieviesti ar **ilgtspēju** saistīti kritēriji, kuriem JGP augiem ir jāatbilst, lai tos varētu iekļaut 1. kategorijā. Negatīvajā sarakstā iekļautās pazīmes tiek uzskatītas par tādām, kurām var būt nelabvēlīga ietekme uz ilgtspēju. Ja minētajā sarakstā ir iekļauta kāda no iezīmēm, kas piemīt JGP augam un ko paredzēts nodot, veicot ģenētisko modifikāciju, JGP augs tiek izslēgts no 1. kategorijas, un tāpēc uz to attiecas atļaujas piešķiršanas, izsekojamības un uzraudzības prasības, kā arī citi noteikumi par 2. kategorijas JGP augiem.
18. Ja kāda no iezīmēm, kas piemīt JGP augam un ko paredzēts nodot, veicot ģenētisko modifikāciju, var pozitīvi ietekmēt ilgtspēju, 2. kategorijas JGP augu paziņojumu iesniedzēji un pieteikumu iesniedzēji var gūt labumu no noteiktiem regulatīviem stimuliem, piemēram, paātrinātas riska novērtēšanas procedūras, atbrīvojumiem no maksas un plašākām pirmsiesniegšanas konsultācijām.
19. Vairāki aizsardzības pasākumi novērš bažas par JGP augu **patentēšanas** un ar to saistītās licencēšanas un pārredzamības prakses iespējamo nelabvēlīgo ietekmi, piemēram, attiecībā uz selekcionāru piekļuvi augu bioloģiskajam materiālam un paņēmieniem un attiecībā uz tirgus koncentrācijas riskiem.
20. Kompromisa tekstā ir paredzēts rīcības kodekss ar konkrētām patentu īpašnieku un licencēšanas platformu saistībām. Lai gan kodekss pēc būtības ir brīvprātīgs, Komisija pārrauga kodeksa izstrādi un darbību un vajadzības gadījumā veic turpmākus pasākumus, tostarp ierosina leģislatīvus pasākumus.
21. Pārredzamību, piekļuvi un juridisko noteiktību uzlabo arī tas, ka tiek iesniegta informācija par patentiem vai publicētiem patentu pieteikumiem, kā arī deklarācija, kas apstiprina patentu īpašnieku vēlmi veikt licencēšanu saskaņā ar taisnīgiem un saprātīgiem nosacījumiem un kas jāiesniedz kopā ar verificācijas pieprasījumu attiecībā uz 1. kategorijas JGP statusu un jāpublisko datubāzē.

22. Komisija publicē norādījumus, lai palīdzētu operatoriem jautājumos, kas saistīti ar intelektuālo īpašumu attiecībā uz augiem, izveido JGP augu patentu ekspertu grupu un novērtē JGP augu, iezīmju un paņēmienu patentēšanas radīto ietekmi, kā arī ar to saistītās licencēšanas un pārredzamības prakses radīto ietekmi.
23. 1. kategorijas JGP augi ir atbrīvoti no **marķēšanas** prasībām, izņemot 1. kategorijas JGP augu reproduktīvo materiālu. ĢMO tiesību aktos noteiktās marķēšanas prasības joprojām attiecas uz 2. kategorijas JGP augiem.
24. Ne 1. kategorijas, ne 2. kategorijas JGP augus vai produktus nedrīkst izmantot **bioloģiskajā ražošanā**, neraugoties uz 1. kategorijas JGP augu un produktu atbrīvojumu no ĢMO tiesību aktu prasībām. Tomēr nejauša vai tehniski nenovēršama 1. kategorijas JGP augu un produktu klātbūtne bioloģiskajā ražošanā nav uzskatāma par neatbilstību Bioloģiskās ražošanas regulas prasībām⁹.
25. **Līdzāspastāvēšanas pasākumi** attiecībā uz 2. kategorijas JGP augiem dalībvalstīm joprojām ir fakultatīvi. Turklāt dalībvalstis saglabā iespēju **atteikties** no 2. kategorijas JGP augu **audzēšanas** savā teritorijā. Tādējādi spēkā esošo ĢMO noteikumu *status quo* šajā ziņā joprojām attiecas uz 2. kategorijas JGP augiem.
26. Pants par dalībvalstu veiktajām **kontrolēm** sniedz pārlicību par efektīvu JGP regulas noteikumu izpildi, neieviešot jaunus pienākumus dalībvalstīm ārpus kontroles pienākumiem, kas izriet no spēkā esošajiem tiesību aktiem.

⁹ Regula (ES) 2018/848 par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 834/2007.

27. Kopējā **uzraudzības** programma ir stiprināta attiecībā uz JGP augu, pazīmju un paņēmienu patentēšanas, kā arī saistītās licencēšanas un pārredzamības prakses radīto ietekmi, attiecībā uz JGP regulas piemērošanas radīto ietekmi uz bioloģisko sektoru un attiecībā uz JGP augu radīto ietekmi uz ilgtspēju.
28. Attiecībā uz lielāko daļu elementu, par kuriem dialogos notika sarunas, abi likumdevēji ir spējuši formulēt kompromisu. Padome dažviet savā nostājā ir pieņēmusi Parlamenta pirmā lasījuma nostājas elementus, piemēram, to, ka no 1. kategorijas izslēdz “toleranci pret herbicīdiem” kā iezīmi, ko paredzēts nodot, veicot ģenētiskās modifikācijas. Savukārt Padome nav varējusi pieņemt noteiktus Parlamenta nostājas elementus, piemēram, marķēšanas prasības 1. kategorijas JGP augiem un produktiem visā pārtikas ķēdē. Tomēr abi likumdevēji to uzskatīja par pieņemamu iznākumu, ņemot vērā vispārējo kompromisa paketi, par kuru notika sarunas un tika panākta vienošanās pēdējā dialogā un kurā bija ietvertas abu pušu koncesijas, jo īpaši ar ilgtspēju saistītu prasību un JGP augu patentēšanas jomā.

IV. SECINĀJUMI

29. Padomes nostāja atbalsta Komisijas priekšlikuma mērķi un pilnībā atspoguļo kompromisu, kas ar Komisijas atbalstu ir panākts Padomes un Eiropas Parlamenta sarunās.
30. Tādēļ Padome uzskata, ka tās nostāja pirmajā lasījumā līdzsvaroti atspoguļo sarunu iznākumu un ka pēc pieņemšanas regula palīdzēs veicināt inovāciju, palielināt ilgtspēju, uzlabot ES lauksaimniecības pārtikas nozares konkurētspēju un saglabāt augstu veselības un vides aizsardzības līmeni.